

⁷ En tot cas està completament descartat que això vingui de *SERUM CŒCTUM*, com suposà Kuhn, no sols perquè el resultat seria *-cuit* en cat., i *-cuet* en oc., i no pas *-got*, sinó perquè justament la *saricuetta* és xerigot no cuit ni gens elaborat. I en aragonès mateix esperaríem *-cuetito* no pas *-cueta*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
serigot, sirigot, sergot, sorigot, soligot, xerigó, xirigot, sirgot, sorigotós, xurigot, surigot, xorigot, sorigotero, siero, assiero, serigoter, serigotós, sorigotós, sèrum, serós, serositat, serigot melsís [n. 2], *sabolicot* [n. 3].

Xerimbec, V. xàvega Xerimina, V. xeremia Xerina, V. xerinola

XERINGA, abans *siringa* i *xiringa*, i aquest, pres del ll. *sýringa* 'xeringa, lavativa', el qual venia del gr. *σύριγγη, σύριγγος*, 'canya', 'canó', 'flauta'. □ 1.ª doc.: fi S. xv.

BFenollar recomanava «--- evitar de dir *xiringua* per dir *siringua*», en les Regles d'esquivar mots grossers, *BABL* xxiii, 145, n.º 108; també el *DTo*. dubta entre *xeringa* i *xiringa*; però ja Busa-N. havia adoptat «*xeringua*: sypho, -onis» (no cal dir que *gua* era mera grafia per *ga*), distingint de «*xiringa* de cirurgia: clyst(e)re oricularium»; i OPou no és exacte que ho posí amb *i*, car diu: «MEDICINES: purga --- píndoles --- ajuda: enema, clyster / la mangueta o *xeringa*: instrumentum quod, ad proluenda ventris recrementa, sedi inseritur, vel clyster» (*ThPu.*, 1575, 239). El canvi fonètic de la síl·laba inicial ve a ser com en *sirigot* > XERIGOT (amb la diferència que en aquest, *si-* venia abans de *sor-*, *ser-*).

Modernament és general la pronúncia del mot amb *x-*, *xéringa* en els dialectes orientals; entre els valencians, aquesta és una de les poques paraules on la *x* ha resistit al canvi en *ç-* i per això allà, almenys en part, ha pres una *e-* anteposada (per analogia d'(ei)*xarpa(r)*, (ai)*xermar*, *Eiximenes*, *eixida*, *eixamenar* etc); i molts allà pronuncien, o volen que es pronuncii, *eixeringa* (Nebot i Pérez; *AMAlcover*, *BDLC* vii, 263). També en parts del cat. occid.: *eixerínga* Fraga (*BDC* iv, 32); *aixeringa* tort. (*BDC* iii, 84); *eixiringa* maestr. (GaGirona, *Vocab. Ma.*).

Abans del S. xvi es deia *CRESTIRI* (tant l'aparell, com el contingut o l'acte), com ho fa encara JRoig (*Spill*, 5774, 8089). En el sentit de 'molestar, importunar, empipar' tant del substantiu com del verb, s'explicita per allò que deia StVicentF del *crestiri*: «lo millor remey però és *vergonyós*».

DERIV.: «Y may callar les fan contestes / de emboçar; / y quin art és lo *xiringar* --- yo-us jur ---» fi segle xv (*Colloqui de Dames*, v. 514); [Lacav.], en aquest sentit figurat, ho explica a la seva manera el bo de MGadea: «és lo mateix que donar-li lavatives --- Donar-li ajudes a ú / és igual qu'eixeringar-lo / ... si està malalt —per supòst— / estant bò no cal tocar-lo / --- No vagen vostres a entendre qu'eixeringar a ú és fer-lo parlar incomedat, puix si aplicar-li la *eixeringa*

o lavativa és pesat, mol més deu ser aplicar-li la *eixeringa* de la llengua, per qu'eixa no li deixa òs sà al que'l tòca» (T. del Xè III, 3). *Xeringada*. *Xeringador*. *Xeringuera*. *Xeringuilla* [Lab. 1840], s'explicita perquè es feien flautes amb les tiges, veg. Colmeiro (cites a l'índex del vol. v, d'*Enum.*); i les flautes es deien *syringes* en grec i llatí, *DCEC/DECH* iii, 519b56. *Aixeringament*.

En forma sàvia: *siringar*; *siringació*; *siringatori*. *Siringina*.

CPT.: *Siringotomia*, perquè consisteix a tallar una fístula (comparable a un canonet); *siringòtom*. + *Siringomièlia* 'malaltia que ataca la medulla humana (donant-li, sembla, quelcom d'aflautat)'. *Sirimomo* val. ¹⁵ 'syringa vulgaris' encruament amb *cinnamom(o)*; i amb altres alteracions semblants: *sirinoc*, *siriclòs*.

XERINOLA, 'tabola, festa amb gresca', mot familiar i jocós; comú amb el cast. *CHIRINOLA*, que en el S. xvi significà 'batussa, baralla, bandositat', 'embull, desori', del nom de la batalla de *Cerignola* (1503), en la qual molts valents es vantaven d'haver pres part. □ 1.ª doc.: 1805, Belv.

Bastarà remetre a l'article del *DCEC/DECH* (ii, 369-371) on la qüestió s'estudia documentadament i crítica, després de l'erudit estudi de JGillet en la seva ed. de Torres Naharro (1517), afegint-hi més dades i explicació de detalls fonètics. En una obra d'aquest comedògraf extremeny (per cert bastant avalencianat, i autor d'obres sobretot castellanques, però amb algunes d'escrites, i no mal compostes, en catalana i puríssima llengua) uns soldats es vanten d'haver estat en la *Chirinola* y en el *Garellano* (ed., vol. iii, 404-6); junt amb els castellanques, i sota el capitanatge de Fernández de Córdoba, hi havia gran nombre de caps i soldats catalans en la dura victòria apuliana; i també el tortosí Cristòfol Despuig en fa parlar en termes comparables, sense jactància, però, i amb nostrada objectivitat, a un cavaller català: «lo que digué Gonsalo Ernandes après de guanyada la de la *Chirinola* --- esos dos cavalleros --- sí no fuesse por ellos no tuvíramos --- hoy --- qué comer...» (1555, *Colloquis de la Insigne Ci. de Tort.*, ed. Eulàlia Duran, p. 132, i n. 21).

En clàssics cast., llavors apareix, amb els sentits de ⁴⁵ 'embull, tràfec de gent no respectable', 'trepa de rufians': «--- Callen la boca i váyanse con Dios, si no, por mi santiguada que arroje el bodegón por la ventana, y que saque a plaza toda la *chirinola* desta historia», Cervantes (*Coloquio de los Perros*, *Cl. Cast.*, Nov. Ex. ii, 265, on un matamoros se les heu amb una tríada de capparees «de bien»). També documento allà l'ús del nom carlovingi acastellanat *Cherinos* per designar homes de coltell i fanfàrria; la influència del qual ajudaria al canvi de la *gn* italiana en la *-n-* dels ibero-parlants.

En lèxics nostres des de Belv.: «*estar de xirinola*: de bon humor: festive, lepede se habere»; Lab.: «*xirinola*: xansa ab bulla i veus: gaudii strepitus»; *èxeringa* [ge-], Escrig 1851, mala grafia que no gosava canviar el castellanenc Borràs i Jarque «*estar de çerinola*